

Dobitnici „Nagrade Vicko Andrić“ za 2017. godinu

Na sjednici Odbora za dodjelu „Nagrade Vicko Andrić“ održanoj 12. lipnja 2018. u Ministarstvu kulture RH donesene su odluke o dodjeli ove Nagrade za 2017. godinu. Nagrada za životno djelo dodijeljena je konzervatorici dr. sc. Zoraidi Demori Staničić, danas umirovljenoj djelatnici Hrvatskoga restauratorskog zavoda, godišnja nagrada dodijeljena je Jadranki Baković, voditeljici Restauratorskog odjela Zadar pri Hrvatskom restauratorskom zavodu za konzervatorsko-restauratorske radove na zadarskom poliptihu Vittorea Carpaccia, a nagrada za doprinos lokalnoj zajednici dodijeljena je udruzi 4 GRADA DRAGODID.

O nagradama je odlučio Odbor „Nagrade Vicko Andrić“ u sastavu: mr. sc. Branka Šulc, dr. sc. Žarko Španiček, dr. sc. Tajana Pleše, dr. sc. Darko Komšo, mr. sc. Zoran Wiewegh, dr. sc. Tatjana Lolić, dr. sc. Radoslav Buzančić i Ranka Saračević Würth, prof., kao članovi Odbora te Davor Trupković, d. i. a., predsjednik Odbora.

OBRAZLOŽENJE ZA DODJELU “NAGRADE VICKO ANDRIĆ“ ZA ŽIVOTNO DJELO DR. SC. ZORAIDI DEMORI STANIČIĆ

“Nagrada Vicko Andrić“ za životno djelo dodjeljuje se dr. sc. Zoraidi Demori Staničić jer je svojim izvanrednim doprinosom i radom na zaštiti kulturne baštine obilježila vrijeme u kojem je djelovala (sl. 1, 2). Njezin rad čini zaokruženu cjelinu, a njezina djela i ostvarenja ostaju trajno dobro Republike Hrvatske.

Rođena je 1952. godine u Splitu, gdje je maturirala u Klasičnoj gimnaziji. Diplomirala je povijest umjetnosti i engleski jezik 1977. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je 1996. godine završila poslijediplomski studij i magistrirala s temom *Ikone Hvara* pod mentorskim vodstvom prof. dr. Igora Fiskovića. Doktorski studij završila je na istom fakultetu 2012. godine s temom disertacije *Javni kultovi ikona u Dalmaciji* pod mentorstvom akademika Igora Fiskovića.

Od 1977. do 2005. godine zaposlena je kao konzervatorica povjesničarka umjetnosti u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu, odnosno u Konzervatorskom zavodu Ministarstva kulture. Godine 2000. imenovana je za višu inspektoricu zaštite kulturnih dobara.

Od 2005. godine zaposlenica je Hrvatskoga restauratorskog zavoda, gdje je obnašala poslove pročelnice

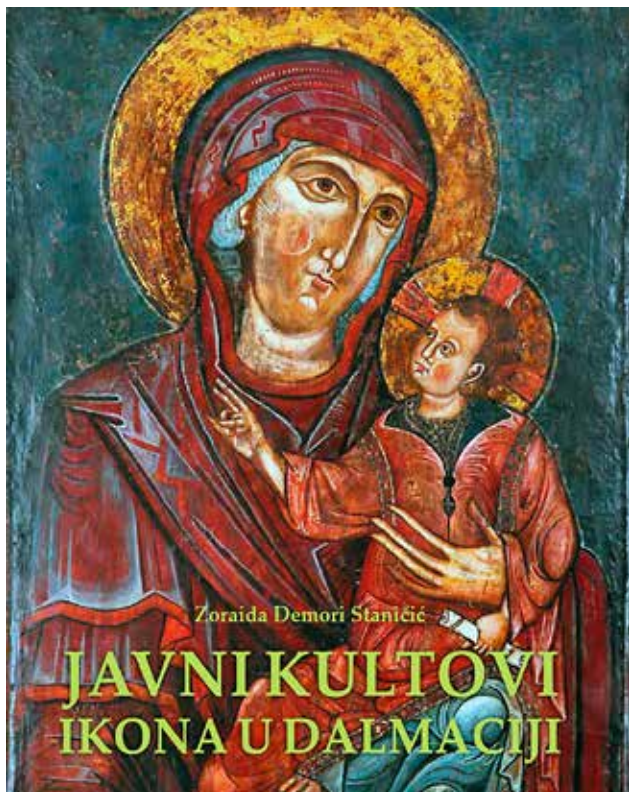

1 Dr. sc. Zoraida Demori Staničić - dobitnica "Nagrade Vicko Andrić" za životno djelo

Zoraida Demori Staničić, PhD – recipient of “Vicko Andrić” Lifetime Achievement Award

Službe za odjele izvan Zagreba, planirajući konzervatorsko-restauratorske radove na pokretnim i nepokretnim kulturnim dobrima u restauratorskim odjelima u Jurišićima, Rijeci, Zadru, Splitu i Dubrovniku, sudjelujući u određivanju metodologije zahvata, izradi dokumentacije i provođenju nadzora nad radovima. S tog je položaja 2017. formalno umirovljena, nastavljajući pak sa svojom pedagoškom i publicističkom djelatnošću.

Kao konzervatorica popisala je, stručno obradila i registrirala velik broj pokretnih i nepokretnih spomenika širom Dalmacije, sudjelovala na izradi postava i izboru umjetnina brojnih zbirki sakralne umjetnosti, bavila se urbanističkim planiranjem i vođenjem konzervatorsko-restauratorskih radova na pokretnim i nepokretnim spomenicima kulture. Kao konzervatorica s velikim znanjem i iskustvom sudjelovala je u reambulaciji terena na širem području Dalmacije nakon potresa i ratnih razaranja.

2 U knjizi *Javni kultovi ikona u Dalmaciji* dr. sc. Zoraida Demori Staničić sustavno obrađuje korpus ikona u Dalmaciji nastalih od 13. do 19. stoljeća i znanstveno interpretira njihovu ulogu u vjerskom i kulturnom životu.

In her book *Public Cults of Icons in Dalmatia*, Zoraida Demori Staničić, PhD systematically deals with the corpus of icons in Dalmatia from the 13th to the 19th centuries and scientifically interprets their role in religious and cultural life.

Izradila je inventare brojnih crkava i samostana (franjevački samostan na Visovcu, župna crkva u Skradinu, pravoslavne crkve u Skradinu, Drnišu i Velušiću, crkva sv. Jeronima i franjevački samostan na Prirovu u Visu, crkva sv. Ciprijana u Visu, crkva Gospe od Spilica u Visu, crkva sv. Nikole (Muster) u Komiži, crkva sv. Marije (Gusarica) u Komiži, crkva Gospe od Sedam Žalosti u Komiži, benediktinski samostan u Hvaru, franjevački samostan u Hvaru, župna crkva u Vrboskoj na Hvaru, franjevački samostan u Makarskoj, franjevački samostan u Zaostrogu, crkva sv. Križa u Splitu, crkva Gospe od Pojišana u Splitu, crkva Gospe od Soca u Splitu, crkva Gospe od Dobrića u Splitu, crkva Gospe od Spinuta u Splitu, crkva sv. Mande u Splitu i župna crkva u Supetru).

U okviru nekadašnje restauratorske radionice Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu sudjelovala je u programiranju djelatnosti, vodeći nadzor i dokumentaciju cijelog procesa konzervacije i restauracije umjetnina. U splitskoj restauratorskoj radionici slijedila je i razvijala metode akademika Cvita Fiskovića i Kruna Prijatelja te prof. Davora Domančića i Ksenije Ciccarelli,

u instituciji u kojoj su utemeljeni neki od teoretskih i praktičnih postulata suvremene restauratorske djelatnosti u Hrvatskoj.

U svojim svakodnevnim putovanjima diljem Dalmacije otkrila je, atribuirala, valorizirala i publicirala niz slika starih majstora u Dalmaciji, skulptura, oltara, predmeta umjetničkog obrta i fresaka u stotinjak znanstvenih i stručnih radova. Kao svestrana konzervatorica uspjela je usporedno raditi na sređivanju umjetničke topografije izuzetno širokog područja, utvrđivati uvjete za restauraciju i rekonstrukciju brojnih pojedinačnih spomenika te ih uporno popularizirati u javnosti. Sudjelovala je i na brojnim znanstvenim i stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu, te u pripremi izložbi: *Blaž Jurjev Trogirani* (u Splitu i Zagrebu 1985. godine), *Umjetnost kasnog baroka u Splitu* (Split, 1988.), *Dubrovniku u slavu* (Split, 1991.), *Umjetnička baština Trogira* (Zagreb, 2001.), *Prvih pet stoljeća hrvatske umjetnosti* (Zagreb, 2006.), *Dominikanci u Hrvatskoj* (Zagreb, 2007.), *Dalmatinska Zagora nepoznata zemlja* (Zagreb, 2007.), *Milost susreta* (Zagreb, 2010.), *Zagovor svetom Tripunu* (Zagreb, 2010.), *Ticijan, Tintoretto, Veronese veliki majstori renesanse* (Zagreb, 2011.), *Peristil 2003-2013*. (Split i Zagreb, 2013. i 2014.), *Šezdeset godina Restauratorske radionice u Splitu* (Split, 2014.), *10. obljetnica djelovanja Restauratorskog odjela Rijeka Hrvatskog restauratorskog zavoda* (Rijeka, 2016.).

Bila je koautorica izložbe i kataloga *Stoljeće gotike na Jadranu: slikarstvo u ozračju Paola Veneziana* (Zagreb, 2004.). Sudjelovala je u priređivanju međunarodnih izložbi *Biagio di Giorgio Da Traù* (Venecija, 1987.), *Tesori della Croazia* (Venecija, 2001.), *Trecento Adriatico* (Rimini, 2002.), *Arte per Mare* (San Marino i San Leo, 2007.). Bila je članica uredništva časopisa *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, a od 2010. članica uredništva godišnjaka Hrvatskoga restauratorskog zavoda *Portal*.

Uz stručni i znanstveni rad dr. sc. Zoraida Demori Staničić bavila se pedagoškim radom te je bila jedna od utemeljitelja studija restauracije na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Njezina su predavanja uz veliko terensko iskustvo donosila stilsku valorizaciju umjetnine u njenom povijesnom i kulturološkom kontekstu, temeljitost u metodologiji istraživanja i procjeni restauratorskog zahvata. U terenskom radu sa studentima sredinom 1990-ih godina započela je ljetne međunarodne restauratorske radionice na Hvaru. Sudjeluje u aktivnostima Hrvatske grupe IIC – Međunarodnog instituta za restauriranje povijesnih i umjetničkih djela.

Knjiga *Javni kultovi ikona u Dalmaciji* (Split, 2017.) publicirana je u izdanju Književnog kruga Split – *grand finale* njezina dugogodišnjeg bavljenja tom temom. Djelo opsega gotovo 400 stranica sinteza je svih ikona u javnom štovanju u katoličkim crkvama Dalmacije, gdje je u javnim kultovima sačuvano oko stotinjak ikona od 13. do 19. stoljeća.

3 Jadranka Baković – dobitnica godišnje „Nagrade Vicko Andrić“ za 2017.

Jadranka Baković – recipient of “Vicko Andrić” Award for 2017

4 Restaurirani poliptih sv. Martina koji je za zadarsku katedralu sv. Stošije naslikao Vittore Carpaccio

Restored polyptych of St. Martin, painted by Vittore Carpaccio for the Zadar Cathedral of St. Anastasia

Knjiga je od fundamentalnog značenja za povijest umjetnosti u Dalmaciji, a donosi niz novih spoznaja, datacija i atribucija slika.

Iza ovih šturih podataka krije se opus u koji je utkana golema ljudska energija, strast, ljubav i profesionalna etičnost. Njezino će djelo – iznad svega njezin stav da je konzervatorstvo spoj znanja, iskustva i morala – trajno ostati mjerilom naraštajima hrvatskih konzervatora. Stoga, temeljem cjelokupnog četrdesetgodišnjega stručnog i znanstvenog rada ove prominentne hrvatske povjesničarke umjetnosti, koja je cijeli svoj radni vijek posvetila konzervatorskoj i restauratorskoj struci, “Nagrada Vicko Andrić” za životno djelo za 2017. godinu zasluženno pripada dr. sc. Zoraidi Demori Staničić.

OBRAZLOŽENJE ZA DODJELU GODIŠNJE NAGRADE VICKO ANDRIĆ" JADRANKI BAKOVIĆ

Dobitnica godišnje „Nagrade Vicko Andrić“ je Jadranka Baković, voditeljica Restauratorskog odjela Zadar pri Hrvatskom restauratorskom zavodu, za konzervatorsko-restauratorske radove na zadarskom poliptihu Vittorea Carpaccia (sl. 3, 4).

Malo je predmeta čija je povijest toliko isprepletana s poviješću grada i njegovih građana poput Poliptiha sv. Martina

koji je za zadarsku katedralu sv. Stošije naslikao Vittore Carpaccio, jedan od najznačajnijih slikara talijanske renesanse. Na tom istaknutom djelu ne samo hrvatske, već i europske kulturne baštine konzervatorsko-restauratorske radove vodila je od 2003. do 2016. godine Jadranka Baković, konzervatorica-restauratorica savjetnica i voditeljica Restauratorskog odjela Zadar pri Hrvatskom restauratorskom zavodu.

Poliptih je nastao potkraj 15. stoljeća po narudžbi Martina Mladošića, zadarskog kanonika i notara te ninskog arhiepiskopa. Sastavljen je od šest slika na drvu s prikazom pojedinačnih figura svetaca raspoređenih u dvije zone. Titular poliptiha, sv. Martin, prikazan je u središnjem dijelu donje zone, a okružen je slikama sv. Stošije i sv. Šimuna, zadarskih svetaca zaštitnika. U gornjoj zoni poliptiha prikazani su sv. Petar, sv. Pavao i sv. Jeronim. Autorov potpis nalazi se na donjem, lijevom rubnom dijelu slike sv. Martina: (*vic*) *TORIS* (*c*)*ARPATTII* (*ve*)*NETTI OPUS*. Ukrasni okvir koji je izvorno povezivao slike u cjelinu izradio je domaći majstor Ivan Korčulanin.

Tijekom povijesti na poliptihu je izvedeno više intervencija: od razdvajanja slika u 18. stoljeću, preko prvih popravaka i restauratorskih radova, prerevnog čišćenja neprimjerenim otapalima, umjetnog patiniranja i preslikavanja, do teškog oštećivanja tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata.

5 Kolaž fotografija mjesta u kojima su tijekom 2017. godine održane brojne radionice s volonterima

Photo collage of locations where a number of workshops with volunteers were held during 2017

Po završetku Domovinskog rata poliptih se ponovno našao u središtu zanimanja konzervatora, restauratora i ostalih istraživača baštine, kada je zamiječeno iznimno krhko stanje slika.

Slike poliptiha zatečene su s izrazito nečistim i potamnjenim slikanim slojem, a dotrajala i neprikladna parketaža dodatno je narušavala strukturalnu stabilnost slika. Osim toga, na slikama su bili vidljivi ostatci preslika te neprecizni i nevjeste retuširane površine iz prethodnih restauratorskih intervencija. Istovremeno, veliki dijelovi slikanog sloja bili su prečišćeni, zbog čega su dijelom stradale završne lazure, a vidljivi su bili i tragovi opožarenih površina izazvanih čišćenjem preslika plamenom tijekom intervencije iz 1924. godine u Veneciji.

Zbog iznimno lošeg stanja slika 2003. godine su počeli konzervatorsko-restauratorski radovi u koje su u početnoj fazi bila uključena i opsežna istraživanja slikarske tehnike Vittorea Carpaccia (od pripremnog crteža do završnog oblikovanja). Istraživanja materijala i tehnika bila su iznimno važna jer je upravo na zadarskom poliptihu prepoznata primjena kombiniranih tehnika karakterističnih za prijelazno razdoblje talijanskoga renesansnog slikarstva, koje je pod utjecajem flamanskih inovacija u tom razdoblju postupno

prelazilo s tradicionalnog slikanja temperom na uljno slikarstvo. U tom razdoblju obilježenom eksperimentiranjem, V. Carpaccio je na različitim mjestima upotrijebio različita tehnološka rješenja. Na razumijevanju te složene stratigrafske topografije temeljio se plan daljnjih konzervatorsko-restauratorskih postupaka koji su uslijedili po provedenim istraživanjima.

Konzervatorsko-restauratorski radovi na slikama poliptiha uključivali su stabiliziranje drvenog nosioca, uklanjanje svih naknadno dodanih materijala te reintegraciju oštećenja slikanog sloja cjelovitim retušem, slikarski i tehnološki usklađenim s očuvanim dijelovima originala. Upravo je u suptilnom postupku slikarskog građenja u vodenom mediju postavljen novi standard retuša u hrvatskoj konzervatorsko-restauratorskoj praksi. Dugotrajnost postupka nagrađena je potpunom čitkošću Carpacciova slikarskog djela.

Vraćanjem izvornog sjaja slikama poliptiha, Jadranka Baković dala je izniman doprinos hrvatskoj kulturnoj baštini, ali i poznavanju slikarskih tehnika Vittorea Carpaccia te boljem poznavanju renesansne umjetnosti u Hrvatskoj. Zbog njezinog dugogodišnjega predanog rada građani grada Zadra i njihovi gosti mogu ponovno uživati u ovom iznimnom

ostvarenju renesansnog slikarstva, koje ima svoje mjesto ne samo u hrvatskoj, već i u europskoj kulturnoj baštini.

OBRAZLOŽENJE ZA DODJELU „NAGRADE VICKO ANDRIĆ“ ZA DOPRINOS LOKALNOJ ZAJEDNICI UDRUZI 4 GRADA DRAGODID

Nagradu za doprinos lokalnoj zajednici koja se dodjeljuje pojedincima ili udrugama civilnoga društva za brigu oko očuvanja kulturne baštine ili za njezinu promidžbu ove je godine dobila Udruga 4 grada Dragodid (sl. 5).

Udruga 4 grada Dragodid, osnovana 2007., započela je revan rad na zaštiti i očuvanju suhozidne baštine još 2002. godine. Ishodište udruge je Dragodid, malo selo na sjeverozapadu otoka Visa, gdje su tada krenuli s obnovom suhozidne arhitekture. Udruga danas broji 46 članova i članica različitih zanimanja koji rade na nizu lokaliteta diljem obale i u inozemstvu.

Udruga 4 grada Dragodid je *spiritus movens* zaštite i očuvanja suhozidne gradnje i prenošenja umijeća zidanja u suho u Hrvatskoj. Udruga je od samog osnutka posebno angažirana na uključivanju lokalne zajednice u očuvanje suhozidne baštine.

Temelj njihovog rada je organiziranje i vođenje radionica u kojima sudjeluju studenti, zainteresirani pojedinci i institucije (Brač, Crikvenica, Hvar, Lovran, Mali Lošinj, Mune, Olib, Pelješac, Praputnjak, Prvić, Silba), a osobito je značajan kontinuirani rad s djecom i učenicima osnovnih i srednjih škola (Brač, Iž, Pašman, Rijeka, Sveti Filip i Jakov, Šolta, Vis, Gornja Lastva CG). Radionicama se podiže svijest djece i odraslih o važnosti suhozidne gradnje za očuvanje kulturnog krajolika, ali i bioraznolikosti te potiče na bolje razumijevanje i poštivanje prostora koji ih okružuje i kulturne baštine koju su naslijedili. Na radionicama se na pregledan i praktičan način prezentira umijeće zidanja u suho, čime se podiže svijest o važnosti očuvanja suhozidne baštine. Udruga sudjeluje i na suhozidnim akcijama u inozemstvu, a iznimno je značajan Međunarodni baštinski volonterski kamp Potrebišća u JU Učka (u organizaciji udruge i Općine Mošćenička Draga od 2010.) na kojem se praktičnim radom prenose znanja o tradicijskim graditeljskim tehnikama. Udruga sudjeluje u volonterskim programima hrvatskih nacionalnih pakova i parkova prirode, čime ostvaruje povezanost zaštite kulturne i prirodne baštine koje se neprestano isprepliću. Za svoj edukativni program Udruga je 2011. osvojila nagradu EUROPA NOSTRA u kategoriji *Obrazovanje, uvježbavanje i podizanje svijesti*. Posebno priznanje Udruga je osvojila na 47. Zagrebačkom salonu arhitekture, a za najbolju prezentaciju nagrađeni su 2012. na međunarodnoj konferenciji *The Best in Heritage* koja se održava u Dubrovniku.

Nakon dugogodišnjeg rada na očuvanju i obnovi suhozidne gradnje, Udruga je bila inicijator donošenja Rješenja o zaštiti umijeća zidanja u suho kao nematerijalnoga kulturnog dobra Republike Hrvatske. Rješenje prati popis nositelja nematerijalnoga kulturnog dobra koji se neprestano nadopunjuje i revidira. Stoga udruga provodi terenska istraživanja s ciljem dokumentiranja nositelja kao preduvjeta za prenošenje nematerijalnoga kulturnog dobra i različitih oblika suhozidne gradnje. Na inicijativu Ministarstva kulture, Udruga ima koordinacijsku ulogu na izradi multinacionalne nominacije za upis umijeća suhozidne gradnje na UNESCO-ovu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva u kojoj uz Hrvatsku sudjeluju Cipar, Bugarska, Francuska, Grčka, Italija, Slovenija, Španjolska i Švicarska.

Koristeći sve mogućnosti suvremene tehnologije, Udruga 4 grada Dragodid veliku pažnju posvećuje dokumentiranju suhozidne arhitekture. Predano surađuju na popunjavanju baze i katastra suhozidnih građevina na portalu suhozid.hr pokrenutom u suradnji s Geodetskim fakultetom i nizom angažiranih pojedinaca, čime se osigurava dostupnost suhozidne baštine široj javnosti koju se također potiče da aktivno sudjeluje na inventarizaciji suhozidne gradnje. Internet i FB stranice Udruge 4 grada Dragodid prikupljaju i ažuriraju sve aktualne informacije o suhozidnoj baštini te služe kao platforma za razmjenu znanja i iskustva te stručnih i znanstvenih radova vezanih uz suhozidnu baštinu.

Promicanju suhozidne baštine pridonijela je i izložba *Dragodid – retrospektiva projekta zaštite suhozidnog graditeljskog umijeća, 2001-2011* s kojom je Udruga 4 grada Dragodid gostovala diljem zemlje. Članovi udruge autori su priručnika *Gradimo u kamenu* koji je nakon tri rasprodana izdanja u 15.000 primjeraka doživio četvrto izdanje uz nacionalnu distribuciju nakladnika *Slobodne Dalmacije* te postao *bestseller* u kojem se na jednostavan, poučan i primjenjiv način uvodi zainteresirana javnost u svijest suhozida te korak po korak objašnjavaju gradnja i obnova suhozidnih objekata.

Djelovanje Udruge 4 grada Dragodid stavilo je Hrvatsku na kartu europskih zemalja koje rade na zaštiti i očuvanju suhozidne baštine. Udruga surađuje u nizu međunarodnih radionica i skupova i na projektima Europske unije vezanim za suhozidnu baštinu, volonterskim i školskim programima te aktivnostima u zaštiti prirodne baštine. Udruga ostvaruje sinergiju u zaštiti i očuvanju materijalne te prenošenju nematerijalne baštine vezane uz suhozidnu gradnju. Aktivnosti Udruge ne posustaju, rad pršti od entuzijazma i ljubavi za suhozidnu baštinu koju prenose na nove generacije. Sva zalaganja Udruge 4 grada Dragodid plod su vrsnog i odgovornog rada te poticaj i vodilja drugim pojedincima i udrugama.

